

децентралізації влади, але не менш визначальною стає ініціатива самих територіальних громад та їх прагнення до співробітництва не лише з державою, а й між собою з метою ефективного використання ресурсів.

Список використаних джерел:

1. Конституція України, прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.

2. Про внесення змін до деяких законів України щодо впорядкування окремих питань організації та діяльності органів місцевого самоврядування і районних державних адміністрацій : Закон України № 1009-IX від 17.11.2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1009-IXiText>

3. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо добровільного приєднання територіальних громад : Закон України № 1851-VIII від 9 лютого 2017 р. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1851-19.13>

4. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо особливостей добровільного об'єднання територіальних громад, розташованих на територіях суміжних районів : Закон України № 1923-VIII від 14 березня 2017 р. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1923-viii>

5. Децентралізація публічної влади: досвід європейських країн та перспективи України [Бориславська О. М., Заверуха І. Б., Школик А. М. та ін.]; Центр політико-правових реформ. Київ : Москаленко О. М., 2012. 212 с.

Мельник В.В.

студентка;

Завистовська Г.І.

кандидат економічних наук, доцент,

ДВНЗ «Київський національний економічний університет

імені Вадима Гетьмана»

ОСОБЛИВОСТІ ПАРЛАМЕНТСЬКОГО ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ В УКРАЇНІ

Парламентський фінансовий контроль є одним з видів державного фінансового контролю і виступає неодмінною умовою сталого конституційного ладу. Призначення парламентського фінансового контролю полягає в успішній реалізації функцій держави щодо забезпечення процесу формування і ефективного використання фінансових ресурсів у всіх сферах і ланках життєдіяльності суспільства.

Актуальність даної теми обумовлена необхідністю ефективно здійснювати парламентський фінансовий контроль в сучасній економіці України, що дасть можливість нашій державі виконувати свої економічні і соціальні програми в адміністративно-територіальних одиницях та підвищувати рівень державного управління.

Варто зазначити, що виникнення окремого поняття «парламентський фінансовий контроль» в загальній системі державного фінансового контролю відбулося зовсім недавно. Дослідником, що виокремив даний вид державного фінансового контролю є Стефанюк І.Б. [2]. Дослідженням проблематики і становлення державного фінансового контролю, зокрема, парламентського, також займалися такі видатні вітчизняні науковці як Виговська Н.Г., Дрозд І.К., Невідомий В.І., Огонь Ц.Г., Піхоцький В.Ф. та інші.

Парламентський фінансовий контроль від імені Верховної Ради України відповідно до Конституції здійснює Рахункова палата України. Об'єктами контролю Рахункової палати є державні органи, органи місцевого самоврядування, інші бюджетні установи, суб'єкти господарювання, громадські чи інші організації, НБУ та інші фінансові установи.

Парламентський фінансовий контроль забезпечується шляхом здійснення фінансового аудиту, аудиту ефективності, аналізу та інших контрольних заходів.

Аналізуючи досвід здійснення парламентського фінансового контролю у зарубіжних державах світу, у країнах ЄС існує чотири основні типи вищих органів фінансового контролю:

- аудиторські суди (Франція, Бельгія, Португалія, Іспанія, Італія) або судові органи, що є складовими судової системи країни (Греція, Португалія);

- колегіальні органи, що не мають судових функцій (Нідерланди, Німеччина);

- незалежні контрольні управління під керівництвом Генерального контролера (Великобританія, Ірландія, Данія);

- контрольні управління у структурі уряду (Швеція, Фінляндія) [3, с. 92–93].

Органи державного фінансового контролю в зарубіжних країнах, здійснюють контроль за виконанням бюджетів, витрачанням державних коштів і використанням державного майна. Контролю підлягають витрати на утримання органів державного управління та реалізацію державних програм розвитку. Верховні рахункові відомства оцінюють обґрунтованість таких рішень, їхній вплив на державні фінанси, активи, борг та визначають наслідки. Загальноприйнятою практикою зарубіжних країн є те, що рахункові відомства поряд із перевітками державних

витрат проводять аудит дохідної частини бюджету. Подібна схема виконання аудиту доходів застосовується у Нідерландах, Великобританії, Німеччині, Швейцарії, Туреччині, Кореї тощо [3, с. 88].

Згідно з вимогами чинного законодавства Рахункова палата здійснює контрольню-аналітичну діяльність, яка забезпечує єдину систему контролю за виконанням державного бюджету.

Таблиця 1

**Обсяги незаконного використання бюджетних коштів,
виявлених Рахунковою палатою України упродовж 2017–2019 рр.**

Показники		2017	2018	2019
Загальна сума виявлених порушень і недоліків	млрд. грн.	23,03	17,03	49,76
Порушення та недоліки при адмініструванні дохідної частини державного бюджету	млрд. грн.	10,34	6,83	2,97
	%	44,9	40,1	6,0
Порушення бюджетного законодавства	млрд. грн.	6,12	5,79	32,11
	%	26,6	34,0	64,5
Неефективне управління коштами та їх неефективне використання	млрд. грн.	6,57	4,41	14,68
	%	28,5	25,9	29,5

Джерело: розроблено автором на основі річних звітів Рахункової палати [1]

Відповідно до річної звітності Рахункової палати у період 2017-2019 рр., загальна сума виявлених аудиторами Рахункової палати порушень і недоліків при адмініструванні доходів державного бюджету, порушень бюджетного законодавства, а також неефективного управління коштами Державного бюджету України та майном та їх неефективного використання за 3 роки становить 89 млрд. 820 млн. грн. [1].

Структура виявлених порушень дещо змінилась за ці роки. Відповідно до табл.1, найбільшими у 2017–2018 рр. були порушення, пов'язані з адмініструванням бюджету – майже половина всіх виявлених перевірками недоліків. У 2019 р. найбільша питома вага є у порушеннях питань з бюджетного законодавства – 64, 5% порушень. Переважання даного виду порушень пов'язано насамперед з помилками у плануванні бюджетних коштів та використанням цих коштів з порушенням чинного законодавства. Аналізуючи показник порушень у бюджетному законодавстві за сферами, більша частина порушень виникла саме у медичній і соціальній сферах [1].

Порушення адміністрування дохідної частини державного бюджету у 2019 р. значно знизилась – до 6% всіх порушень. Натомість частка недоліків, пов'язаних з неефективним управління коштами та використанням зросла до 29,5% всіх порушень. Відомо, що найбільші помилки неефективного управління і використання коштів мало місце у питаннях державної безпеки.

З метою усунення виявлених порушень та запровадження системних змін у частині управління публічними фінансами під час формування та реалізації державних політик Рахунковою палатою у кожному звіті за результатами здійснених заходів фінансового контролю готуються та надаються обґрунтовані пропозиції та рекомендації.

Особливі проблеми Рахункової палати існують з точки зору правового регулювання діяльності цього органу. Акти, які визначають статус Рахункової палати, містять низку інших недоліків, зокрема:

- конституція та Закон «Про Рахункову палату» не встановлюють достатній гарантій операційної, функціональної та фінансової незалежності Рахункової палати;

- Закон «Про Рахункову палату» не конкретизує засад взаємодії Палати з органами державного фінансового контролю, які забезпечують формування дохідної частини Державного бюджету та здійснюють контроль за використанням коштів Державного бюджету;

- у Законі відсутнє визначення поняття аудиту та видів аудиту, на яких має зосереджуватись Рахункова палата [5].

Шляхом вирішення проблеми має стати підвищення ефективності функціонування Рахункової палати шляхом внесення в Закон «Про Рахункову палату» відповідні зміни:

- посилення фінансової незалежності Рахункової палати;
- уточнення завдань Рахункової палати;
- уточнення переліку підконтрольних об'єктів;
- конкретизація засад взаємодії Палати з об'єктами контролю;
- уточнення засад взаємодії Палати з іншими органами фінансового контролю;

- розроблення й затвердження програми удосконалення бюджетного законодавства у сфері державного фінансового контролю, визначивши в ній конкретні терміни розробки та прийняття законів, встановити терміни її реалізації і постійний контроль за виконанням [4, с. 14–17].

Для ефективного здійснення державного фінансового контролю, до системи якого входить парламентський фінансовий контроль, потрібно по-перше, чітко визначити органи контролю та законодавчо закріпити їх задачі, права, сферу дії, по-друге, обґрунтувати порядок їх взаємодії при проведенні фінансового контролю, що, в свою чергу, допоможе удосконалити систему фінансового контролю в цілому.

Список використаних джерел:

1. Звітність Рахункової палати України. URL: <https://rp.gov.ua/Activity/Reports/?id=876> (дата звернення: 28.04.2021).
2. Стефанюк І. Державний фінансовий контроль: класифікаційні характеристики / І. Стефанюк // Вісник Київського національного торговельно-економічного університету. – 2011. – № 4. – С. 42–51.
3. Піхоцький В.Ф. Система державного фінансового контролю в Україні: концептуальні засади теорії та практики. Дис. д.ekon. наук: 08.00.08 // В.Ф. Піхоцький. – Львів, 2015.
4. Парламентський контроль: проблеми та шляхи підвищення ефективності. URL: <https://parliament.org.ua/upload/docs/Parliamentaryoversightfunctions.pdf> (дата звернення: 18.04.2021).
5. Проблеми фінансового контролю в Україні. URL: <http://www.ukr.vipreshbenik.ru/finans/4417-problemi-finansovogo-kontrolyu-v-ukrajini.html> (дата звернення: 18.04.2021).

Супрунова І.В.

кандидат економічних наук, доцент,

Державний університет «Житомирська політехніка»

ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЕРЖАВНОГО ПОЛІТИКИ ДЕТІНІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ

Ефективність та дієвість проведення державної політики детінізації національної економіки ґрунтується на правовому забезпеченні. Пріоритетним завданням для України в контексті європейської інтеграції і прагнення забезпечити стабільний поступальний розвиток національної економіки є гармонізація та приведення у відповідність до міжнародних стандартів та нормативів вітчизняну нормативно-правову базу щодо детінізації економіки та усунення наявних в ній протиріччів.

Характерними для України є негативні економічні наслідки поширення пандемії COVID-19 та застосування карантинних заходів. Так на фоні падіння офіційної національної економіки спостерігається зростання обсягів тіньового сектору економіки України, що виступає загрозою державній безпеці (рис. 1).

У контексті реалізації політики детінізації економічних відносин потребує комплексного розгляду та удосконалення нормативне забезпечення політики детінізації. Розглянемо основні напрями оптимізації та гармонізації нормативно-правової бази з детінізації економічних відносин: